

OHJEITA PSYKOLOGIN TYÖNOHJAAJAN ARVIOINTILOMAKKEEN TÄYTTÄMISEKSI

Mihin tarkoitukseen lomaketta käytetään?

Työnohjauksen arviointilomaketta käytetään arvioitaessa EuroPsy -rekisteriin hakeutuvien psykologien ammatillista pätevyyttä ja kompetenssia. Arviointilomaketta suositetaan käytettäväksi myös arvioitaessa psykologiharjoittelijoiden ammatillista pätevyyttä.

EuroPsy -rekisteriin pääseminen edellyttää 5 vuoden akateemista koulutusta ja vuoden ohjattua työkokemusta. Suomalainen tutkinto on 5,5 vuotta, ja siihen liittyy puolen vuoden ohjattu ammatillinen harjoittelu. Tutkintoon kuuluva ohjattu harjoittelujakso voidaan lukea osaksi EuroPsy rekisterin edellyttämää vuoden ohjattua työkokemusta psykologin työssä.

Toinen osa ohjattua työkokemusta EuroPsy -pätevyyden saavuttamiseksi hankitaan tavallisesti valmistumisen jälkeen. Jos opiskelija työskentelee ohjatusti psykologina harjoittelun jälkeen, myös tämä jakso voidaan lukea osaksi vaadittavaa vuoden ohjattua työkokemusta.

Jatkossa tutkintoon kuuluvasta psykologiharjoittelijasta ja ohjattua työkokemusta hankkivasta psykologista käytetään yhteisnimeä ohjattava psykologi.

Kuka on työnohjaaja?

Työnohjaaja on laillistettu psykologi, jolla on vähintään kahden vuoden kokopäiväistä työtä vastaava työkokemus itsenäisenä työntekijänä siinä ammatillisessa kontekstissa ja sillä kompetenssialueella, josta hän antaa arvioinnin:

- kliininen työ/ terveydenhuolto,
- kasvatus/ koulutus,
- työ- ja organisaatiot,
- muu erikseen nimetty alue.

Työnohjaajan tehtävät ja ohjauksen sisältö

Työnohjaajan tehtävänä on edistää ohjauksessaan olevan psykologin ammattipätevyiden kehittymistä. Työnohjaaja on vastuussa ohjattavan ohjauksesta, arvioinnista ja hänen tulee rohkaista ohjattavaa toimimaan niin itsenäisesti kuin mahdollista ottaen huomioon tilanne ja ohjattavan pätevyys.

Työnohjaus edellyttää työnohjaajalta riittävästi aikaa ja sitoutumista tehtävässä toimimiseen. Ohjauksen tulee olla yksilöllistä ja säännöllistä. Ohjauksessa käsitellään työtä sekä kognitiivisella että emotionaalaisella tasolla ja ohjauksen tarkoituksena on tukea sekä ohjattavan ammatillisen että henkilökohtaisen varmuuden kehittymistä. Prosessiin voi

sisältyä myös tehtäviä, jotka ohjattava tekee ja joiden pohjalta keskustellaan ja arvioidaan tehtyä työtä.

Ohjattavan tehtävät

Ohjattava psykologi kehittää ammatillisia taitojaan vaaditun vuoden ohjatun työkokemuksen aikana. Edistymisen apuna ohjattava voi käyttää esimerkiksi ohjauspäiväkirjaa, johon hän kirjaa tekemänsä työt ja ohjauksessa käsitellyt asiat.

Arviointi ohjatun työkokemuksen aikana ja sen päättyessä

Ohjattava psykologi ja työnohjaaja toteavat kunkin ohjausjakson yhteydessä

1. Mitkä ammatilliset kontekstit ja asiakasryhmät käytännön työ kattaa?

EuroPsy -pätevydessä erotetaan kolme pääkontekstia:

1) terveydenhuolto ja kliininen työ 2) koulutus ja kasvatusta, 3) työ ja organisaatiot.

Terveydenhuollon ja kliinisen työn kontekstiin sisältyvät terveyskeskuspsykologin työ, psykiatristen sairaaloiden ja poliklinikoiden sekä mielenterveystoimistojen psykologien työ, mutta myös työterveyspsykologin tai kasvatusta- ja perheneuvolapsykologin työ silloin, kun se on kliinisesti ja/tai psykoterapeuttisesti suuntautunutta. Samaan kontekstiin kuuluvat myös yleissairaalapsykologin työ ja neuropsykologin työ.

Koulutus- ja kasvatustekstiin sisältyvät koulupsykologin, kasvatusta- ja perheneuvolapsykologin sekä varhaiskasvatusta psykologin työt. Se kattaa myös opintopsykologien ja muiden oppilaitoksissa toimivien psykologien työn.

Työ- ja organisaatiopsykologian kontekstissa työskentelevät TE-toimistojen psykologit, työ- ja organisaatiopsykologit, psykologikonsultit jne.

Tärkeää ammatillista kontekstia määriteltäessä ei ole nimike, jota käytetään, vaan työn luonne ja sisältö. Suomessa koulutus antaa yleisen, laaja-alaisen pätevyden erilaisiin tehtäviin ja niinpä psykologin toimi voi tehtäviensä ja kompetenssiensa osalta kuulua kahteenkin eri kontekstiin ja psykologi voidaan myös silloin molemmissa konteksteissa arvioida.

2. Miten psykologin peruskompetenssien kehittyminen huomioidaan työssä?

EuroPsy -pätevyysjärjestelmässä erotetaan psykologin toiminnassa kuusi peruskompetenssia. Kompetenssit kuvaavat psykologisen palvelu- tai asiakastyön prosessissa tarvittavaa tietotaitoa lähtien ongelman määrittelystä päättyen arvioinnin, vaihtoehtoisten toimintamallien kehittelyyn ja interventioiden toteuttamisen kautta toiminnan itse arviointiin.

Peruskompetenssit ovat:

- A. Tavoitteen määrittely
- B. Psykologinen arviointi
- C. Toiminnan kehittäminen
- D. Interventiot
- E. Oman toiminnan arviointi
- F. Kommunikaatio

Kompetenssit on kuvattu yksityiskohtaisemmin EuroPsy-säännöissä (saatavilla EFPAn verkkosivuilla). Nämä kuusi peruskompetenssiä on jaettu 20 alakompetenssiin. Säännöissä käsitellään myös toimintaa tukevia lisäkompetensseja.

3. Miten pätevä ohjattava on toimimaan ko. kontekstissa?

Kolmantena vaiheena arvioinnissa työnhajaaja arvioi miten pätevä arvioinnin kohteena oleva ohjattava psykologi on ko. kontekstissa. Arviointi tapahtuu asteikolla 1–4, jolloin

- 1 = perustiedot ja taidot ovat olemassa, mutta pätevyys ei ole vielä kehittynyt riittävästi
- 2 = tehtävien suorittamisen tarvittava pätevyys on, mutta tarvitsee ohjausta/ opastusta
- 3 = pätevyys suorittaa tehtäviä ilman ohjausta/ opastusta on
- 4 = pätevyys suorittaa monimutkaisia tehtäviä ilman ohjausta/ opastusta on.

Itsenäinen työskentely edellyttää kompetenssiarvioiden tasoa 3–4. Tasoarvioinnissa käytetään ohjausprosessissa saatua kokemusta ja tietoa.

Työnhajaaja tekee lopullisessa arviossaan yhteenvedon tiedoista ja ottaa kantaa siihen, onko ohjattavalla riittävä tietotaito itsenäiseen toimintaan kuuden peruskompetenssin osalta. Työnhajaaja tekee myös yleisarvion ”pätevä” tai ”ei vielä pätevä”.

Arviointi voidaan tehdä useamman kerran ohjausjakson aikana. Ohjatun työjakson päätyessä työnhajaajan tulee arvioida ohjattavaa psykologia työtehtävän kannalta olennaisten kompetenssien osalta. Työnhajaajan tulee sen jälkeen keskustella arvioinnista ohjattavan kanssa ja heidän tulee yhdessä pohtia, mitä kompetenssialueita pitää kehittää.

Kun arviota pätevydestä tehdään psykologiharjoittelun päättyessä, on mahdollista, etteivät kaikki saavuta kaikissa kompetenssien osalta itsenäiseen toimintaan tarvittavaa tasoa 3–4. Harjoittelun päättöarvio voikin toimia palautteena harjoittelijalle siitä, millä alueilla lisäkokemusta ja taitoja tulisi hankkia.